

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นกับการพัฒนาศักยภาพของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กสู่การเป็นศูนย์เด็กเล็กต้นแบบ: กรณีศึกษาพื้นที่ ภาคกลางและภาคตะวันตก

ปิยะธิดา นาคะเกษียร ป.ร.ด.*

ยุวดี พงษ์สารนันท์กุล พย.ม.**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 30 คน ได้แก่ บุคลากรของเทศบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ศึกษาในบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่งในเขตเทศบาลเมือง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ได้แก่ สัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม ร่วมกับการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึง การให้ความหมายของการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ทุกฝ่ายมองว่าการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ มีหลากหลายลักษณะ เช่น ร่วมวางแผน ร่วมให้บริการในด้านต่างๆ และร่วมสนับสนุนงบประมาณ พบว่า ผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีดังนี้ ผู้บริหารเทศบาลเมืองมีบทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์ แผนการพัฒนาศูนย์ฯ สนับสนุนงบประมาณ ฝ่ายการศึกษา กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีหน้าที่ในการให้บริการสุขภาพแก่เด็กในศูนย์ฯ และกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ประกอบด้วย การร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมให้บริการดูแลเด็กเล็ก รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งได้แก่ การนำทฤษฎีภูมิปัญญาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก ปัจจัยเงื่อนไขที่ช่วยเสริมหนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กคือ การเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กซึ่งเป็นลูกหลานของคนในชุมชน ต้องการเห็นศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่พัฒนาเป็นศูนย์ต้นแบบ รวมถึงการมีนโยบายการสนับสนุนที่ชัดเจน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กก่อนวัยเรียนเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางรากฐานสำหรับการพัฒนาให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของชาติต่อไป สำหรับประเทศไทยได้จัดทำแผนพัฒนาเด็กเป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 มุ่งเน้นนโยบายการพัฒนาเด็กโดยใช้สถานะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก และมติของคณะรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2542 ถือเป็นจุดเริ่มต้น

ให้มีนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยให้ความสำคัญตั้งแต่การพัฒนเด็กปฐมวัย เพราะการพัฒนาเด็กวัยนี้ เป็นช่วงเวลาสำคัญสำหรับการพัฒนาทางสมองของบุคคลและย่อมส่งผลดีและเป็นรากฐานต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป¹ จากการศึกษาสถานการณ์การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ผ่านมาพบประเด็นสำคัญดังนี้ 1) ผลการสำรวจการเจริญเติบโต พัฒนาการ และภาวะสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียนใน

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ศูนย์พัฒนาเด็ก โดยกรมอนามัย พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2546 พบว่าเด็กมีพัฒนาที่สงสัยล่าช้าในด้านภาษา การใช้กล้ามเนื้อเล็กและการปรับตัว การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ด้านสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ร้อยละ 28.1 ถึง ร้อยละ 21.1 ตามลำดับ เด็กฟันผุร้อยละ 92 2) การสำรวจพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในปี พ.ศ. 2548 และ ปี พ.ศ. 2550 พบเด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 15.9; 32 และการสำรวจล่าสุดในปี พ.ศ. 2554 ยังคงพบเด็กที่สงสัยมีพัฒนาการล่าช้าสูงถึงร้อยละ 30² ซึ่งเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า และสงสัยล่าช้า เป็นภาพรวมในทุกด้าน อย่างไรก็ตามการล่าช้าทางด้านภาษา ถือเป็นประเด็นที่บ่งชี้ถึงการพัฒนสติปัญญา จากการศึกษายังพบว่า มีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก เช่น ภาวะขาดสารอาหาร³ การเลี้ยงดูเด็กทั้งในส่วนของครอบครัว และ ศูนย์เด็กเล็ก ที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการ

ในสถานการณ์ปัจจุบันโครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวจากสภาพเศรษฐกิจที่บิดามารดาต่างประกอบอาชีพนอกบ้าน เวลาในการดูแลบุตรลดลง จึงต้องหาผู้ดูแลทดแทนส่งผลให้การเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบันแตกต่างจากอดีตที่บ้านเคยเป็นห้องเรียนของลูก มีบิดามารดา ปู่ ย่า ตา ยายคือครูของลูก ต้องเปลี่ยนเป็นศูนย์พัฒนาเด็กและผู้ดูแลเด็กที่จะเป็นผู้กำหนดคุณภาพของเด็ก ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งจะเรียนรู้และพัฒนาในลำดับขั้นต่อไป⁴ ในปีพ.ศ. 2544 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีการถ่ายโอนภารกิจ อำนาจหน้าที่และงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยให้มีหน้าที่ครอบคลุมถึงการดูแลเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรในเวลากลางวันเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนช่วยส่งเสริมพัฒนาการและส่งเสริมสุขภาพสำหรับเด็ก²

จากการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้การบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปี พ.ศ. 2552 พบว่า องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งยังขาดความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก ทั้งในด้านการบริหารจัดการด้านวิชาการและด้านบุคลากร โดยพบว่า ผู้ดูแลเด็กไม่มีวุฒิการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย นอกจากนี้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหลายแห่งยังคงมีปัญหาด้านคุณภาพ ผู้บริหารระดับพื้นที่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียน ขาดการเชื่อมประสานงานร่วมกันของผู้ที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการพัฒนาระบบส่งต่อในกรณีที่เด็กมีปัญหาด้านสุขภาพหรือพัฒนาการ เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาเด็กจึงต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ และเอกชน โดยมีครอบครัว บิดา มารดา ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเป็นแกนหลัก และมีการหนุนเสริมจากองค์กรท้องถิ่นและองค์กรชุมชนในการร่วมพัฒนา เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการดูแลให้เป็นไปตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กพึงจะได้รับ และสอดคล้อง พรบ.คุ้มครองเด็ก 2546³

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านมา ให้ความสนใจในการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและส่งเสริมให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น งานวิจัยจำนวนมากมีลักษณะ ดังนี้คือ 1) มุ่งศึกษาปัญหาการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก^{5,6} รองลงมาคือการศึกษาความต้องการของผู้ปกครองและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้ารับบริการในศูนย์เด็กเล็ก⁷ และรูปแบบกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมสุขภาพเด็กในศูนย์เด็กเล็ก⁸ มีงานวิจัยเพียงไม่กี่เรื่องที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กแบบมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็ก⁹ 2) ระเบียบวิธีวิจัยส่วนใหญ่มีเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเฉพาะการวิจัยเชิงสำรวจ มีงานวิจัยเพียงหนึ่งเรื่องที่ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และพื้นที่ดำเนินงานวิจัย คือ บริบทของท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล เป็นต้น¹⁰

การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานภาย

ได้โครงการส่งเสริมศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) การศึกษาครั้งนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และศักยภาพของแต่ละภาคส่วน รวมถึงการนำศักยภาพและทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ อาทิเช่น ทุนภูมิปัญญา วัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติ มาบูรณาการร่วมกันและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉพาะการออกแบบการดำเนินงาน การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมสร้างพันธสัญญาการทำงานร่วมกัน การร่วมวิเคราะห์สถานการณ์การเลี้ยงดูเด็กในชุมชน การวิเคราะห์ถึงทุนทางสังคม และมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แล้วจึงนำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการการร่วมวางแผนในการขับเคลื่อนเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนารูปแบบศูนย์ดูแลเด็กในชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ทั้งในระดับของบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หลักสูตรการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก รวมทั้งการนำศักยภาพของทุนทางสังคมเพื่อมาบูรณาการร่วมกันในการดูแลเด็กวัย 2-5 ปี ให้มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการสมวัย รวมทั้งมีระดับสติปัญญาที่ดีและเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นศูนย์เด็กเล็กต้นแบบในเรื่องการดูแลเด็กปฐมวัยที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 30 คน ได้แก่ 1) บุคลากรของเทศบาล

จำนวนพื้นที่ละ 7 คน 2 พื้นที่รวมเป็น 14 คน (นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกองการศึกษาและนักวิชาการศึกษา) 2) องค์กรชุมชนและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง จำนวนพื้นที่ละ 5 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน รวม 10 คน 3) บุคลากรสาธารณสุข จำนวนพื้นที่ละ 3 คน รวม 6 คน ได้แก่ บุคลากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บุคลากรสาธารณสุขจากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาล ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Inclusion criteria) ในส่วนของบุคลากรของเทศบาล และบุคลากรสาธารณสุข กำหนดเกณฑ์ดังนี้ คือ 1) เป็นบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลหรือสถานบริการสุขภาพและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งในส่วนของบริหารจัดการ การดำเนินงานในงานด้านต่างๆ 2) มีประสบการณ์ในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กอย่างน้อย 1 ปี และภาคส่วนขององค์กรชุมชนมีการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ คือ 1) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเป็นผู้ที่อาศัยหรือทำงานอยู่ในพื้นที่ตั้งของศูนย์ฯ และ 2) มีประสบการณ์ในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กอย่างน้อย 1 ปี

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) หรือเกณฑ์การยุติการเข้าร่วมการวิจัย (Termination criteria) เมื่อผู้ให้ข้อมูลที่เป็นบุคลากรของเทศบาล สถานบริการสุขภาพ พ้นจากตำแหน่ง ย้ายที่อยู่ ย้ายที่ทำงานไปนอกพื้นที่ในขณะเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการศึกษา

ระยะดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง การตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นไปโดยความสมัครใจ ผู้วิจัยขอให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านคำอธิบายตามเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และหากมีข้อสงสัยสามารถสอบถามผู้วิจัยได้ และให้เวลาผู้เข้าร่วมการวิจัยในการตัดสินใจเข้าร่วมวิจัย เมื่อผู้ให้ข้อมูลยินยอมเข้าร่วมวิจัย ได้ให้ผู้ให้ข้อมูลลงชื่อในหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย โดยผู้วิจัย

ได้ขออนุญาตหมายวัน เวลา สถานที่ ที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกในการเข้าร่วมสนทนากลุ่มซึ่งดำเนินการในผู้ให้ข้อมูลทุกคน นัดหมายสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) ซึ่งได้แก่ 1) ภาคส่วนของท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกองการศึกษา 2) ภาคส่วนของท้องที่ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชน/ผู้นำด้านภูมิปัญญาและภาคส่วนของบุคลากรสาธารณสุข ซึ่งได้แก่ พยาบาลวิชาชีพ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาล ทั้ง 2 แห่ง

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลไปพร้อมกันทั้ง 2 พื้นที่วิจัย โดยทำการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) ตามแนวคำถามที่สร้างขึ้น โดยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเทปตลอดการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มก่อนการสัมภาษณ์ในแต่ละพื้นที่ (ดำเนินการแยกพื้นที่) 2 ครั้ง ใช้เวลาครั้งละประมาณ 45-60 นาที การสนทนากลุ่มแต่ละครั้งดำเนินการโดยผู้วิจัย 2 คน และผู้ช่วยวิจัย 1 คน โดยมีผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มประมาณ 10-12 คน ได้แก่ รองปลัดเทศบาล หัวหน้าส่วนงานการศึกษาในพื้นที่ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บุคลากรสาธารณสุขตัวแทนจากองค์กรชุมชน เป็นต้น ดำเนินการสนทนากลุ่มที่ห้องประชุมของเทศบาล ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการเชิญชวน การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่หลากหลาย เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ตามที่ได้ระบุไว้ในเกณฑ์การคัดเลือก ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนในการตอบประเด็นหรือโจทย์การวิจัยได้ ในส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกจะใช้เวลาประมาณ 30-45 นาที ได้สัมภาษณ์ตัวแทนภาคส่วนท้องถิ่น คือ ผู้บริหารของเทศบาล ได้แก่ นายกเทศมนตรี และผู้อำนวยการกองการศึกษา ตัวแทนภาคส่วนท้องที่หรือชุมชน ได้แก่ ประชาชน ชุมชน ผู้นำชุมชน พื้นที่ละ 2 คน บุคลากรสาธารณสุข 1 คน

ระยะวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงาน เมื่อการสนทนากลุ่มหรือการสัมภาษณ์แล้วเสร็จในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปวิเคราะห์ และหากเป็นประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลตอบคำถาม

ยังไม่ชัดเจน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอบถามเพื่อให้ได้ความกระจ่างอีกครั้งหนึ่ง และนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มในผู้ให้ข้อมูลหลัก 2) แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3) เครื่องบันทึกเสียง พร้อมอุปกรณ์การบันทึก และ 4) เครื่องบันทึกภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เป็นหลัก ใช้การวิเคราะห์ทั้งในส่วนของการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การวิเคราะห์เรื่องราว รวมถึงการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์แบบเมตริกซ์^{11,12}

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาได้ระยะหนึ่ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วพบว่า ข้อมูลบางส่วนยังไม่ชัดเจน จึงได้ขอกลับไปสอบถามกับผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนอีกครั้งหนึ่ง โดยได้นัดหมายขอสัมภาษณ์พูดคุยในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน ทั้งนี้ในการดำเนินการศึกษาไปพร้อมกันทั้ง 2 พื้นที่นั้น ผู้วิจัยได้ป้องกันความอคติและความเอนเอียงของข้อมูล คือ จัดให้มีการออกแบบการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ แยกข้อมูลดิบของแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง ดำเนินการเขียนข้อสรุปทันทีที่ออกจากสนามวิจัยในแต่ละครั้ง ให้มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ความน่าเชื่อถือของการวิจัย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลตามแนวคิดของ Guba & Lincoln¹³ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความไว้วางใจได้ (Credibility) โดยการตรวจสอบความถูกต้องในทุกขั้นตอนของการวิจัย 2) ความตรึงกัน (Fittingness) ของข้อมูลโดยตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูลรายอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในสนามศึกษา 3) การตรวจสอบได้ (Audit ability) จากการตรวจสอบเอกสารการบันทึกข้อมูล ข้อเสนอแนะและสิ่งที่วิเคราะห์ได้จากการศึกษา และ 4) การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลาย ต่างเวลา ต่างสถานที่ ด้านผู้วิจัย โดยมีนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัย เพื่อดูความตรงกันของข้อมูล และด้านวิธีการ ซึ่งมีการเก็บข้อมูลทั้ง

การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม งานวิจัยเรื่องนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยผู้วิจัยได้ปฏิบัติต่อผู้เข้าร่วมการวิจัยตามหลักจริยธรรมการวิจัยในคนในทุกขั้นตอนของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. กระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 การให้ความหมายของการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การมีส่วนร่วม คือ การที่แต่ละหน่วยงานต่างทำหน้าที่ของตนในการร่วมพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก อาทิเช่น กองสาธารณสุขของเทศบาลให้บริการดูแลสุขภาพช่องปากและฟันแก่เด็กเล็ก กองการศึกษา มีหน้าที่บริหารจัดการการเรียนการสอนของศูนย์ฯ บริหารด้านงบประมาณและการจัดการด้านต่างๆ ในภาคส่วนของชุมชน มองว่า การมีส่วนร่วมคือการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนในวันสำคัญต่างๆ หรือการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร้องขอให้ชุมชนเข้าไปร่วมกิจกรรมที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดขึ้น เป็นในลักษณะของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากกว่าที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในด้านต่างๆ “ทางชุมชนเรากับศูนย์เด็กเล็กก็ร่วมมือกันบ่อย อย่างวันเข้าพรรษา ครูกับเด็ก ๆ ก็มาเข้าร่วมขบวนแห่ มืงานอะไรก็มาร่วมกัน...ในส่วนของชุมชน มีผู้ใหญ่บ้านก็มีชื่อเป็นคณะกรรมการศูนย์ฯ แต่ไม่ได้ไปร่วมอะไรมาก ถ้าเชิญมาก็เข้าไปประชุม ร้องขออะไรก็ไปเข้าร่วม”

1.2 ผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีหลายภาคส่วน ซึ่งได้แก่ ภาคส่วนของท้องถิ่น คือ 1) ผู้บริหารเทศบาล มีบทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์ แผนการพัฒนาศูนย์ฯ การอนุมัติและสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) บุคลากรทางการศึกษาของกองการศึกษา เทศบาล มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ การเสริมหนุนกระบวนการเรียนรู้ การ

พัฒนาศักยภาพครูและเด็กเล็ก 3) บุคลากรสาธารณสุขทำหน้าที่ในการให้บริการสุขภาพแก่เด็กและเป็นที่ปรึกษาด้านสุขภาพ อาทิเช่น การเฝ้าระวังโรคติดต่อโรคระบาดในเด็กเล็ก การประเมินภาวะโภชนาการ การดูแลสุขภาพช่องปากและฟัน เป็นต้น และ 4) องค์กรชุมชน/หน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนในพื้นที่ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางพื้นที่สามารถเชื่อมประสานกับองค์กรชุมชนในลักษณะความร่วมมือต่างๆ อาทิเช่น การแต่งตั้งผู้นำชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก การเชิญปราชญ์ชาวบ้านเป็นวิทยากรถ่ายทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรมสู่เด็ก ตลอดจนการขอรับการสนับสนุนงบประมาณหรืออุปกรณ์ต่างๆ จากหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนในพื้นที่ เป็นต้น

1.3 การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1) การมีส่วนร่วม จากการสนทนากลุ่มเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 2 พื้นที่ พบว่า ศูนย์ฯ ส่วนใหญ่สะท้อนตรงกันว่า หากพิจารณาความมากน้อยของมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กจากภาคส่วนต่างๆ พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคส่วนกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีส่วนร่วมน้อย โดยเฉพาะการดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ฯ ในด้านต่างๆ อาทิเช่น ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เด็ก ด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการศูนย์ฯ เป็นต้น

ปัญหาและความต้องการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ขาดการวางแผนหรือออกแบบกระบวนการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วน ที่ผ่านมาผู้ปกครองให้ความร่วมมือเมื่อทางศูนย์ฯ ร้องขอเท่านั้น ขาดกระบวนการทำความเข้าใจ การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้าใจถึงความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าบริบทที่ตั้งของศูนย์ฯ ที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชน โรงเรียน และวัด

2) กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ประกอบด้วย การร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีกระบวนการมีส่วนร่วมในประเด็นต่างๆ ซึ่งได้แก่ 2.1) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่เห็นความร่วมมือ

ระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกศูนย์ฯ ซึ่งประเด็นของการทำงานร่วมกันคือ การปรับปรุงภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม การเฝ้าระวังควบคุมโรคติดต่อ เป็นต้น 2.2) ด้านการจัดการสุขภาพ มุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างครูผู้รับผิดชอบงานด้านสุขภาพเด็กและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของเทศบาล หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยการดูแลด้านสุขภาพจะมุ่งเน้นไปที่การเฝ้าระวังโรคติดต่อที่พบบ่อยในเด็กเล็ก การอนามัยช่องปากและฟัน และการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ 2.3) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่ามีศูนย์เด็กเล็กเพียงหนึ่งแห่งที่มีการเชื่อมประสานกับปราชญ์ชุมชนบุคคลสำคัญในชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับเด็กๆ ในขณะที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งจะมีการเชื่อมประสานกับหน่วยงานการศึกษาในพื้นที่ เช่น โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกันในการขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้ สถานที่ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการติดต่อเชิญครูของโรงเรียนมาร่วมสอนเด็กเล็กในบางหน่วยการเรียนรู้ เป็นต้น

2. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจัยเงื่อนไขที่ช่วยเสริมหนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กคือ 1) การที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นลูกหลานของคนในชุมชน ดังนั้นจึงต้องให้ความร่วมมือและให้ความสำคัญกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก 2) ความปรารถนาที่ต้องการเห็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่กลายเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ อันจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจของคนในพื้นที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาต่อยอดให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเข้มแข็งให้การดูแลเด็กอย่างมีคุณภาพ 3) การมีทุนทางสังคมที่ช่วยหนุนเสริมการพัฒนาทั้งทุนภายในซึ่งได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน ผู้ปกครอง ศักยภาพของครูผู้ดูแล ทุนภายนอก ซึ่งได้แก่ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิเช่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา สถานบริการสุขภาพในพื้นที่ เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสู่การเป็นศูนย์เรียนรู้หรือศูนย์เด็กเล็กต้นแบบนั้น ผู้ให้ข้อมูลได้ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะดังนี้ คือ 1) ผู้บริหารและหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กจะต้องมีนโยบายการสนับสนุนที่ชัดเจน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของศูนย์เด็กเล็กสู่การจัดการอย่างเป็นรูปธรรม 2) ออกแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ประชุมคณะกรรมการของศูนย์ฯ เพื่อขอความร่วมมือ ค้นหาและแต่งตั้งผู้ปกครองที่สามารถเป็นผู้นำ/ตัวแทนทำหน้าที่เชื่อมประสานกับชุมชน (ผู้ปกครองชุมชนสัมพันธ์) พัฒนาระบบช่องทางการสื่อสารสู่ชุมชนและผู้ปกครอง

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำเป็นต้องนำแนวคิดการมีส่วนร่วมมาใช้ในการพัฒนา โดยผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องประกอบด้วยหลายภาคส่วน ซึ่งได้แก่ภาคส่วนท้องถิ่นที่มีผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ แผนการพัฒนาศูนย์ฯ สนับสนุนงบประมาณ ฝ่ายการศึกษา กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ ฝ่ายสาธารณสุขทั้งในส่วนของเทศบาล/อบต. และส่วนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล ที่มีหน้าที่ในการให้บริการสุขภาพ โดยเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคแก่เด็กในศูนย์ฯ เป็นต้น ผลจากการประเมินระดับการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วน พบว่าทุกพื้นที่มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการมองไม่เห็นถึงความสำคัญในการเชื่อมประสานความร่วมมือในการพัฒนาเชิงระบบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพิพัฒน์ หมาดเสริม¹⁴ ที่ศึกษาแนวทางในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง พบว่าการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากการขาดความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ อาทิเช่น ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ผู้ปกครองปล่อยปละละเลยบุตรหลานของตนเองให้เป็นหน้าที่และภาระของครู ด้านการส่งเสริม

พัฒนาการเด็กเล็ก สื่อ และอุปกรณ์ในกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับเด็กมีไม่เพียงพอกับความต้องการต่อการส่งเสริมและพัฒนาเด็กตามวัย อันเนื่องมาจากขาดแคลนงบประมาณด้านการบริการอาหารสะอาดและปลอดภัย การดูแลเรื่องอาหาร สถานที่ปรุงอาหารของศูนย์ฯ ยังไม่ได้มาตรฐาน ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย สถานที่และบริเวณที่ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ด้านบุคลากร ขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน และขาดทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางศูนย์ดำเนินการ รวมทั้งขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครองหรือหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการประเมินมาตรฐานน้อย เช่นเดียวกับการศึกษาของยุทธนา มิ่งเมือง¹⁵ ที่พบว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระดับค่าคะแนนในด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเทียบกับการดำเนินการในด้านอื่น ๆ

ปัจจุบันเชื่อว่า การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการออกแบบกระบวนการจัดการที่ดีให้ครอบคลุมทุกด้าน ตั้งแต่การบริหารจัดการที่ดี และที่สำคัญต้องเปิดโอกาสให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมกับการพัฒนาศูนย์ฯ ดังผลการศึกษาของสุพรรณิ สุ่มเล็กและคณะ¹⁶ ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง บุคลากร และชุมชน โดยจะต้องมีการประสานงานกับ ผู้ปกครอง และชุมชน ในการพัฒนาสุขภาพเด็กอย่างเป็นระบบทั้งการพัฒนาความรู้ การปฐมนิเทศ การให้บริการ การบันทึกพฤติกรรมเด็ก การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความต้องการของผู้ปกครอง การประเมินและร่วมส่งเสริมการเจริญเติบโตพัฒนาการเด็ก การคัดกรองภาวะสุขภาพ การส่งเสริมโภชนาการ ทำให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลเด็กอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง ก่อให้ความเชื่อมั่น ไว้วางใจในมาตรฐานการดูแล และให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี และปัจจัยเงื่อนไขที่ช่วยเสริมหนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นศูนย์ต้นแบบคือ การเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กซึ่ง

เป็นลูกหลานของคนในชุมชน ต้องการเห็นศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่พัฒนาเป็นศูนย์ต้นแบบ รวมถึงการมีนโยบายการสนับสนุนที่ชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับการถอดบทเรียนศูนย์สาธิตการพัฒนาเด็กที่การดำเนินงานของศูนย์ฯ จะเป็นไปด้วยดีจากปัจจัยเกื้อหนุนทั้งด้านการบริหารจัดการความพร้อมของบุคลากร ความร่วมมือร่วมใจของทีมงานและผู้ปกครอง ตลอดจนการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัยเพื่อพัฒนางาน และการสนับสนุนจากสถาบันทางวิชาการ เช่น คณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งส่งผลต่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กตามหลักวิชาการ ผู้ปกครองเกิดความไว้วางใจและให้การยอมรับด้านการดูแลเด็ก อย่างไรก็ตามศูนย์ฯ ก็ยังต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นศูนย์ฯ เรียนรู้ให้กับศูนย์เด็กเล็กอื่นในชุมชนและสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนาศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็กให้เป็นศูนย์ฯ ต้นแบบที่มีคุณภาพในการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านแก่เด็กปฐมวัยต่อไป
2. พยาบาลผู้ปฏิบัติงานในชุมชนและมีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการสุขภาพแก่เด็กปฐมวัยควรนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปวางแผนการให้บริการที่ตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพและความต้องการในการสร้างเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นหนึ่งในประชากรกลุ่มเป้าหมายหลักในการให้บริการสุขภาพในชุมชน
3. องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำข้อความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปกำหนดมาตรฐาน การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กที่มีคุณภาพครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยแก่เด็ก รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- Bunmanun N. The Expectation of People in Tambol Klongdan toward The Child's Development Center Amphoe Bangbor, Samutprakan Province. For the Master Degree in Educational Administrator, Graduate School, Suan Dusit Rajabhat University; 2010.
- กรมอนามัย สำนักส่งเสริมสุขภาพ. รายงานการสำรวจภาวะสุขภาพเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2554. นนทบุรี: กรมอนามัย; 2554.
- Tudsri P. Factors Associate with Nutritional Status among Pre – School Children in Muang District, Pathumtani Province. Journal of Nursing and Health Care 2557; 32(1): 69–77.
- จุฬารัตน์ ประจงพงศ์พันธุ์. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขต ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2546.
- ประเสริฐ บุญมี. ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนในเขตอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. เอกสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 23 วันที่ 23–24 ธันวาคม 2554. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา; 2554.
- นิชมนต์ ปัทมเสวี. สภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปทุมธานี. [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร; 2548.
- อนุรักษ์ มาสเนตร. การดำเนินงานการบริการด้านการศึกษาตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กกรมอนามัยของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในเขตบางซื่อ. [สารนิพนธ์]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2552.
- อัญมณี โชติสุวรรณ. ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดจันทบุรี [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551.
- รัชดาวรรณ บุญมีจิ๋ว. ผลการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กน่ายุโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมศูนย์เด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลมะขามสูง. [ออนไลน์] 2552 [อ้างเมื่อ 3 มกราคม 2556]. จาก <http://hpc9.anamai.moph.go.th/research/index.php?option>
- ชยานนท์ มนเพียรจันทร์. การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักองค์รวม: กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตงพอง องค์การบริหารส่วนตำบลศิลา จังหวัดขอนแก่น [ดุชนิพนธ์]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2554.
- Streubert HJ, Carpenter D.R. Qualitative Research in Nursing: Advancing the Humanistic Imperative. 2nded. Lippincott, Philadelphia; 1999.
- สุภางค์ จันทวานิช. การวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2534.
- Guba EG, Lincoln YS. "Competing paradigms in qualitative research," in Handbook of Qualitative Research, N.K. Denzin and Y.S. Lincoln (eds.), Sage, Thousand Oaks, 1994, pp. 105–117.
- พิพัฒน์ หมาดเล็ม. แนวทางในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกลาง อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์. บทความวิจัยในการประชุมมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556. อาคารศูนย์กีฬาและกิจการนักศึกษา สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่; 2556.
- ยุทธนา มิ่งเมือง. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี [สารนิพนธ์]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2549.
- Sumlek S, Tangvoraphonkchai J, Chantapeeda N, Kangandee K. Lesson learned from Child Development Demonstration Center Model: Faculty of Nursing, Khon Kaen University. Journal of Nursing Science & Health 2011; 34(4): 1–11.

Participation of Local Communities with Capacity Building toward a Master Learning Center for Child Care Center: Case Study of the Central and Western Area of Thailand

Piyatida Nakagasien PhD*

uwadee Pongsaranantakul M.N.S.**

Abstract

The purpose of this research was to study the participatory processes of the parties involved in the development of child care center and analyze the factors that affect to participant of the community with the development of child care center under the local government. Qualitative study was used in this study. Key informants were 30 participants, including the personnel of municipality and health personnel in child care center of two municipalities' district. Data were collected using in-depth interviews, focus group and data documentation. Content analysis was used to analyze the data.

The results indicated that : 1) to provide a meaning of participation in development of child care centers, all network parties recognized that participation is important and there are a variety of characteristics, including joint planning, joint services support and budget support; 2) role of participants in the operation of child care center including; municipal executive officer defined the vision, strategic plan and support funding, department of education designed learning courses and lesson plans and health personnel provided health care service for children; and 3) the participatory processes involved in the development child care center consist of co-knowing, co designing and cooperating and applied the concepts of intellectual and cultural capital as tools for develop learning outcomes for the children. The conditions supporting the child care center's development participation including, childhood is the most important phase for overall of development throughout the lifespan, developing toward master learning center for child care center in the area and having a clear public policy support.

Keywords: participation of local communities, child care center

* Assistant Professor, Faculty of Nursing, Mahidol University

** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Mahidol University